

Carles REIG: *Contraataquen*. Barcelona, Edicions Destino, 1977. (Col·lecció «El Dofí».) 212 ps.

Bé que és difícil definir quina mena de novella és *Contraataquen* de Carles Reig, premi Josep Pla 1976, pel fet que es presenta dins del mateix procés de formació de la seva realitat interna i externa com a novella, no sembla pas gaire desencaminat de qualificar-la de literatura sobre la literatura —novella sobre la novella— i de situar-la en un camí que, a casa nostra, en alguna ocasió, ha estat assajat per Manuel de Pedrolo.

Contraataquen parteix d'una idea brillant, en una tradició ben arrelada en la literatura contemporània: donar realitat d'existència literària a les relacions entre l'autor i els seus personatges ficticis. Reig ho realitza en unes connotacions espai-temps ben significatives: els camps d'extermini. I, encara, obre àmplies perspectives en situar, en el mateix punt d'existència dins l'obra, un lector que completa el cicle reflexiu entorn de la novella com a fet literari i real.

L'argument és com segueix: un professor, empresonat en un camp d'extermini, és triat com a lector ideal pel coronel del camp, el qual s'ha proposat d'escriure una novella sobre el tema de la dissolució de la família. El coronel-autor, amo absolut, ha disposat un complicat sistema que li permet d'experimentar els fets novellístics i assegurar-ne la veracitat. Així, els personatges són presoners que viuen tancats hermèticament en una sala i, observats per uns testimonis que transcriuen tot el que diuen i fan, forneixen l'autor de la realitat que va essent transformada, seguint unes claus d'interpretació, en matèria narrativa. L'obra és compulsada pel lector a mesura que va essent escrita, un lector, doncs, que hi té un paper actiu. Tot això, dins un clima progressivament degradat i deshumanitzat d'un camp d'extermini a punt d'ésser alliberat. L'un darrera l'altre, van apareixent la sèrie de nivells que configuren la realització de tota obra literària: la realitat objectivo-subjectiva de la matèria narrativa (l'infern, per

dir-ho així, d'on l'autor extreu la seva obra), la relació de l'autor envers els personatges (domini i dependència) i d'aquests envers aquell (víctimes i botxí), les relacions autor-lector (construcció conjunta de la novella i contuberni personal), de lector i personatges (identificació i reconeixement), etcètera. El tema va oferint, al llarg dels capítols, unes perspectives realment inusitades. Perspectives entrevistes, però no totalment realitzades. Per què?

Contraataquen és un *tour de force* de l'autor, que s'ha fixat uns objectius massa ambiciosos per poder captar-los en allò que podien tenir de més pregonament humà. Així, el pes dels plantejaments teòrics i la complexa arquitectura de l'obra han passat a ocupar el primer pla fins al punt de no deixar-hi lloc per als «homes». No és un problema de versemblança, ans d'excessiva ambició tècnica. El drama dels personatges, per exemple, ple de ressonàncies teològico-literàries, queda estrafet per la seva mateixa confusió i subjecció a ésser drama de personatges de novella i no de camp d'extermini, cosa que fa que en cap moment interessin el lector de *Contraataquen* —sí, sembla, el Lector-personatge. ¿Potser *Contraataquen* vol ésser una novella sobre la deshumanització de la literatura i, doncs, de la realitat? La identitat novella=camp d'extermini sembla confirmar-ho. Sens dubte és la —o una— intenció de l'autor. Però aquest tema tampoc no adquireix veritable presència, potser per manca de contrast, d'humanitat.

En conjunt, doncs, *Contraataquen* és un intent ambiciós i ben plantejat en principi, que es queda a mig camí en la realització perquè l'ambició tècnica, l'artifici i, també, un llenguatge massa retòric han tallat el caràcter dramàtic i humà del tema i de la trajectòria dels personatges.

JORDI CASTELLANOS

Joan OLIVER: *Obres completes*, volum II: *Teatre original*. Pròleg de Xavier FÀBREGAS. Barcelona, Edicions Proa, 1977. 775 ps.

Es tracta d'un llibre dissenyat amb gust i sobrietat, com és costum en l'editora que el presenta; s'hi reuneixen totes aquelles peces escèniques de Joan Oliver de les quals l'autor encara es responsabilitza: catorze títols, dels quals sis corresponen a obres curtes. No

falten, en general, les fixes d'estrena i de publicació anterior, quan n'hi ha hagut, i tot aquest material és precedit amb un pròleg de divuit pàgines de Xavier Fàbregas, en realitat un estudi de l'autor suficientment extens, on s'explica la situació de Joan Oliver dins el